

	- begraven te Sluis, 19-7-1630
	- Schepen in 1614
WILSOETS Jacob (alias Beyens)	- °1568/9
	- woonplaats Oostende, vóór 1604
	- † 10-3-1631
VAN ZUYTPENE Margaretha	- woonplaats Oostende, vóór 1604
	- × Adriaen DE BLOCQ

HERINNERINGEN AAN DE EERSTE OORLOGSMAANDEN 1940 (1)

door **Raymond HOUWEN**

De eerste oorlogsmaanden van 1940 zijn ongetwijfeld een onvergetelijke periode geweest voor de vele landgenoten die destijds betrokken waren bij die vreselijke tijdspanne. Ik had op vrijdag 10 mei 1940, datum van de Duitse inval in ons land, reeds de kaap van de 18 jaar overschreden, zat in de 3de klas van de Normaalschool te Torhout, en hoopte er het volgend jaar mijn onderwijzersakte te behalen, wat trouwens zo gebeurd is.

Het schooljaar 1939-1940 boorde met horten en stoten doorheen een lange en barre winter. Tijdens de wintermaanden vroor het dat het kraakte en op de dichtgevroren vijvers van het Maria Hendrikapark werd lustig geschaatst. Toen de lieve mei aanbrak piepten de bloempjes in het gras. Ze staken hun kelkjes verwonderd op toen lange slierten studenten van het Onze-Lieve-Vrouwecollege (waarvan ik tevens oud-leerling ben en waar ik ook vele vrienden tel) traditioneel naar het kapelletje van Bredene opstapten, biddend om vrede. Het geprevel van de jongens werd evenwel overstemd door het gierend gefluit van Belgische legervliegtuigen die lustig oefenden boven de zee en de duinen. Ons vaderland scheen in veilige handen ... tot in de vroege morgen van 10 mei.

Naar dagelijkse gewoonte was de kapel van het Oostendse 0.-L.-Vrouwecollege die morgen tegen 7 uur stipt helemaal volgelopen. Hoogst abnormaal was het toen principaal René Butaye plots met zenuwachtige stap naar voren trad. Met een trillende stem kondigde hij aan dat het oorlogsmonster had toegeslagen : de Duitsers waren België binnengevallen en het college sloot voor onbepaalde tijd zijn poorten. Vooral de internen maar ook de externen waren evenwel het juichen nabij omwille van die onverwachte vakantie en het vervroegd naar-huis-toe mogen. Op hun gelaat lag een bijna blijde spanning, wat fel in tegenstelling was met het uitgestreken gezicht van de principaal. In de Torhoutse normaalschool kwam directeur Jozef Ghesquière de normalisten om 8 uur tijdens de morgenstudie melding brengen van de Duitse aanval. Er was werk op de plank. Ik vulde dadelijk mijn grote valies met mijn boeken en mijn kleren en nam in het station van Torhout de boemeltrein naar Oostende. Even vóór de middag belandde ik thuis (Van Maestrichtplein, 5) en keek in de kammervolle ogen van mijn moeder. Pas was ik thuis of mijn vader, die radio-telegrafist was op de mailboten, arriveerde vanuit Dover thuis met ander belangrijk nieuws: "In Engeland is zopas de regering Chamberlain gevallen. Er is dadelijk een nieuwe regering gevormd met de energieke Winston Churchill als premier. Er zal nu vlug een einde komen aan de schemeroorlog (drôle de guerre) aangevangen begin september 1939, want nu wordt het serieus." Profetische woorden!

DE EERSTE OORLOGSWEEK

Na de middag van 10 mei stroomden reeds gemotoriseerde eenheden van het Franse leger toe. Omstreeks 14 uur stond ik te kijken samen met vele stadsgenoten op het trottoir vóór de apotheek Beuselinck aan het kruispunt Petit Paris. We sloegen de lange colonnes legerwagens met

manschappen en materiaal gade die uit de richting Nieuwpoort onze stad binnenreden, hun weg vervolgden over de Alfons Pieterslaan en de Vindictivelaan, verder de Kapellebrug over tot ze verdwenen in de richting van Brugge. Rond 15 uur was ik weer thuis. Gelukkig maar, mijn twee jaar oudere broer André die aan de universiteit Leuven voor ingenieur studeerde, arriveerde met pak en zak in het ouderlijk huis. Zo was ons gezin compleet, tot ieders geluk.

Voor het overige verliep die eerste oorlogsdag in Oostende vrij rustig. Wel steeg de kooplust bij vele huismoeders, kwestie van de nodige reserve aan voedingswaren en aan bepaalde huishoudelijke producten verder aan te leggen. De opgedane ervaring tijdens W.O. I noopte immers tot voorzichtigheid en vooruitziendheid.

De sensationeelste gebeurtenis van 10 en 11 mei was de verovering door Duitse paratroepen met zweefvliegtuigen van het fort Eben-Emael, bij de vertakking van de Maas en het Albertkanaal. Na Pinksterzondag 12 mei begon onze stad geleidelijk overspoeld te worden met vluchtelingen uit provincies die door de Duitse overweldigers reeds bedreigd of bezet waren. Daarbij bevonden zich tal van ambtenaren uit steden en gemeenten die het raadzaam vonden andere oorden op te zoeken. Ook de Oostendse visserij begon zich zeevaardig te maken om eventueel de wijk naar Engeland te kunnen nemen samen met familie en tal van geïnteresseerden.

Vooraf een serie gebeurtenissen op woensdag 15 mei hebben mij getroffen en zijn in mijn herinnering levendig gebleven. Omstreeks 14 uur ontmoette ik aan het kruispunt Petit Paris mijn vriend Andries Vandeweghe, hetgeen een aangenaam samentreffen was, al waren de omstandigheden weinig beloftevol. Verontrustende geruchten deden immers de ronde dat de Duitsers reeds op dinsdag 14 mei erin geslaagd waren de linie Dinant - Sedan te doorbreken en dat ze op weg waren naar de Noordzee. Aan Petit Paris stapten, voor ons onverwacht, plots diverse pelotons Belgische soldaten voorbij. Ze volgden de weg naar het Bosje en hielden halt aan de Squares Stefanie en Clementine. Die soldaten zagen er erg bezweet en vermoeid uit. Het kon niet anders, of zij hadden bij het aanhoudend heerlijk lenteweer in het zweet van hun aanschijn gedurende ettelijke uren of wellicht dagen gemarcheerd. Het was voor ons een verrassing toen wij in de hovingen van de Square Stefanie de gemobiliseerde collegepriester-leraar Jozef Vandenabeele herkenden. Ronde zweetdruppels parelden van zijn voorhoofd tot aan zijn kin. Wij moedigden hem aan en stelden de rust die hem en zijn lotgenoten gegund was, erg op prijs. Als dank glimlachte hij eventjes meewarig en zelfs de lentebloemen in de hovingen hadden eerbied voor de moed en de inspanningen van onze soldaten.

Nog enigszins onder de indruk van die terugtrekkende Belgische soldaten, kwam ik even na 15 uur weer thuis. Ik schrok evenwel toen ik iedereen in het ouderlijk huis druk in de weer zag. Mijn vader informeerde me dat een telegrambesteller hem een half uur geleden een spoedbericht had overhandigd met het bevel dat hij zich onverwijld als radio-telegrafist diende ter beschikking te stellen om de overvaart naar Dover met de pakketboot Joséphine-Charlotte in goede banen te leiden. Familieleden die het wensten mochten hem vergezellen. In allerijl werden alle beschikbare valiezen gevuld. Ook ik diende mijn mouwen op te stropen om het nodige gerief en klederen van mijn huisgenoten in de reiskoffers te helpen deponeren. Vanzelfsprekend was besloten dat moeder samen met vader de evacuatie naar Engeland zou meemaken. Mijn broer en ikzelf zouden hier blijven, want beiden waren wij studie-gebonden. Onze grootouders die op de eerste verdieping woonden, zouden - gezien hun hoge leeftijd - ook hier blijven. Maar onze inwonende tante Eveline, weduwe Emiel Schuyesmans, zou samen met haar dochtertjes Emilienne (8 j) en Christiane (3j 3 m) de overtocht meemaken. In Milford Haven (Wales) woonde trouwens een van tantes zusters.

Met een calèche reden omstreeks 17 uur de hierboven geciteerden richting Kaaistation naar de inschepingsplaats. Via de loopbrug scheepten zij in en stapelden hun bagage in het telegraafbureautje van mijn vader. Geduldig wachtten zij op de afvaart in die kleine ruimte, waarin zij het zeker niet makkelijk zullen hebben om er met z'n vijven te overnachten. Diezelfde 15de mei,

even na 18 uur, veroorzaakten een aantal ontploffingen vrees, deining en afschuw. Ik dacht dat Oostende voor het eerst op bommen getraceerd werd, maar achteraf bleken het explosies van zeemijnen te zijn. Was dit de voorbode van erger? Niemand wist het, noch hoopte het. Het is evenwel een feit dat mijn vader wat later op de pakketboot Joséphine-Charlotte een telegram ontving hem meldend dat de overtocht naar Dover die avond werd afgelast en verschoven werd naar de voormiddag van de 16de mei. Daarop keerden mijn moeder en de familie weer naar huis om er de nacht door te brengen. De bagage bleef evenwel samen met vader op de pakketboot.

Mijn broer en ik gaven er de voorkeur aan, zoals trouwens ook nog andere stadsgenoten, om de nacht door te brengen in een nabijgelegen schuilkelder. Safety first! Wij konden kiezen tussen de veilig uitziende en goed ingerichteabri van de Sint-Jozefskerk vlak tegenover ons huis, ofwel de voortreffelijke bierkelder van brouwer Jules Mahieu in de Edith Cavellstraat. Wij opteerden voor de bierkelder. Wij vonden er nachtverblijf in het gezelschap van onze grootouders. Mijn grootmoeder zat duttend naast me. Op haar schoot rustte een zwarte boodschappentas waarin haar spaarpotje stak, en in haar armen wiegde zij een H. Hartbeeld ter beveiliging van ons allen én van de spaarcentjes.

In de vroege morgen van donderdag 16 mei ontving mijn vader op de pakketboot een telegram uitgaande van het ministerie ter kennisgeving van het juiste uur van afvaart naar Dover. Onmiddellijk gaf hij opdracht aan een telegrambesteller-met-fiets vliegensvlug naar ons huis te rijden ter verwittiging dat vrouw en familie zich onverwijld moesten inschepen. Op het ogenblik dat zij bij de pakketboot aankwamen, was de loopbrug evenwel reeds ingetrokken. De machines daverden en de pakketboot zette zich langzaam in beweging. Vader had nog juist de tijd om de koffer van tante en haar kinderen op de kade te werpen, samen met nog één van de twee andere valiezen. Onbewust had hij zich evenwel van valies vergist, want zijn valies kwam op de kaaistenen terecht, terwijl moeders valies meevoer naar Engeland. Pas vijf jaar later, in juni 1945, zal moeder haar man terugzien, samen met haar valies en kleren... In de loop van de eerste oorlogsweek namen nog andere pakketboten de wijk naar Engeland. Ook veel vissersboten zullen hun weg naar het Verenigde Koninkrijk vinden. Volgende van mijn vrienden slaagden daar ook in : Albert Candaele, Roger Vandromme, Gustaaf Decoo, Henri en Eddy Bekaert, Eugène Lauwereyns, Jacques Dillen, Roger Deplancke, Willy Deknuyt, Charles Aspeslagh, Lucien Simoens, Albert Clauwaert, ... Aanvankelijk konden zij in Engeland verder studeren, naderhand kregen zij een militaire opleiding, en tenslotte zouden zij met de Brigade Piron hun bijdrage leveren in de bevrijding. Hierbij denk ik heel speciaal aan Lucien Simoens die in het O.-L.-Vrouwecollege in de grote studiezaal van september 1936 tot juli 1937 naast mij zat en die sneuvelde met de Brigade Piron te Leopoldsburg in 1944.

Die 16de mei 1940 is een dag die ik niet kan noch mag vergeten. Het was immers de dag dat wij moeder weer in ons midden hadden, maar wij zouden vader voor ruim vijf jaar thuis missen. Wel kregen wij al die jaren af en toe wat nieuws via het Rode Kruis. Gelukkig bleef moeder elke maand vaders loon ontvangen, en dat was absoluut noodzakelijk want de oorlog duurde nog lang, het leven tijdens de bezetting was peperduur en onze studies kostten een aardige stuiver. Maar Gods wegen zijn wonderbaar. Diezelfde donderdagmorgen klonk over de radio het bevel : "Alle mobiliseerbare jongeren tussen 16 en 35 jaar krijgen de opdracht zich in Frankrijk te melden bij een van de recruteringscentra van het Belgische leger." Ik voelde mij plots een kopje groter en ook belangrijk voor ons vaderland. Dus was ik onmiddellijk bereid mijn nationale plicht te volbrengen. Mijn broer stelde voor eerst een aantal bevriende studenten aan te spreken. Daarom gingen wij samen naar het O.-L.-Vrouwecollege om er even poolshoogte te nemen en eventueel contacten te kunnen leggen. Het college was tijdens die eerste oorlogsweek van aanschijn veranderd. In die weinige dagen was het als onderwijsinstelling uitgebloed en was het omgeschakeld tot militair hospitaal. Het reuzegrote Rode-Kruis-embleem op het dak tekende zich schrijnend tegen het Oostendse luchtruim af en het kreeg nu pas zijn volle betekenis. Principaal René Butaye was aalmoezenier geworden en

hij begeleidde het zielenheil van allen die zich in dit militaire hospitaal bevonden. Alle leraars waren onder de wapens geroepen uitgenomen retoricaleeraar E.H. Conrad de Mûelenaere, die vrijgesteld was. Mijn broer en ik waren blij hem aan te treffen, want wij beiden hadden volle vertrouwen in hem. Hij slaagde erin contacten te nemen met tal van ons bekende oud-leerlingen. Tenslotte werd afgesproken de volgende dag, d.i. vrijdag 17 mei per fiets Frankrijkwaarts te vertrekken en diezelfde avond onderdak te krijgen op de hoeve van René Butayes broer te Beveren-aan-de IJzer. En zo geschiedde het.

WAAR MEN RIJDT LANGS FRANSE WEGEN

Op vrijdag 17 mei, tevens de dag waarop de Duitsers Brussel binnentrokken, vertrok aan het kruispunt Petit Paris een veertienkoppige bende studenten per fiets, nagestaard door een bekommerde leraar Conrad de Mûelenaere die de jongelui met pijn in het hart ten afscheid wuifde. Hier volgen de namen : Pierre Goubau, Jan Felix, André Houwen, Roland Roose, André Mahieu ; Oostendse seminaristen Walter Goetghebeur, Robert Dugardijn, Oscar Vermeesch; vijf Waalse seminaristen in Leuven studierend wier namen ik vergeten ben ; en tenslotte ikzelf. Veel meer dan een reisdeken en wat ondergoed namen wij niet mee, want naderhand zou het Belgisch leger ons wel kleden en "bevoorraden. Welke som geld mijn makkers bij zich droegen, is mij onbekend. Wel hadden mijn broer en ik elk honderdvijftig Belgische frank in onze portefeuille voor in geval van nood.

De eerste rit liep zoals hierboven vermeld naar de hoeve van René Butayes broer te Beveren-aan-de-IJzer. We volgden de Torhoutse Steenweg en aan de Kromme Elleboog sloegen wij af naar Leffinge. Aan de Leffingse kerk deed zich een eerste haperingetje voor: Jan Felix, die waarschijnlijk nooit veel gefietst had in zijn leven tot-nog-toe, reed pardoes in de bocht tegen het beschermend kerkmuurtje aan. De ironie van het lot ligt hierin dat Jan jaren later in Oostende toch schepen van de sport zal worden. De rest van die rit liep evenwel goed af. Via Diksmuide reden wij door de IJzervlakte naar Lo en Leisele tot Beveren. We hadden geen moeite om Butayes hoeve te vinden. Beide broers Butaye hadden dezelfde stem. Wel was de man van Beveren groter van gestalte en wat scherper van gezicht dan de principaal, maar de hartelijkheid was identiek. Op de hoeve hadden wij beleefdheidshalve aandacht voor de bloeiende dochters die naarstig melk aan het karnen waren bij de boterfabricage. Na een deugddoend avondmaal legden wij ons onder het stro in een grote schuur te slapen. Kwestie van goed uitgerust te zijn om de volgende ritten aan te kunnen. Zaterdag 18 mei sprongen wij uit ons strobed op, wasten ons buiten onder de pomp, kleedden ons onberispelijk aan, aten lekker hoevebrood bestreken met deugdlijke confituur, kregen een aantal broden mee voor onderweg, zegden oprechte dank aan onze vriendelijke landgenoten en bestegen onze fietsen. Een lange tocht stond ons voor de boeg : van Beveren naar Roesbrugge, verder naar Watou en Rattokot drongen wij Frankrijk binnen, doorkruisten Steenvoorde en beklommen de bekende Casselberg. Van structuur was ik de lichtste van onze groep zodat ik met brio Cassel binnenreed. Roland Roose die de zwaarlijvigste van ons allen was had het lastig, niettegenstaande hij over een koersfiets beschikte om jaloers op te zijn. In het mooie Cassel hielden we halt en maakten er een verpozend wandelingetje. Daarna reden we voorbij het huis van de Franse generaal Vandamme uit de Napoleontische Franse revolutietijd. Bij een heerlijk lenteweertje reden we door het nijverige Arques ten zuiden van Saint-Omer en volgden de weg naar Théroouanne, eertijds Terwaan geheten, en voorzien van een bisschopszetel. 's Middags aten wij onze lekkere Beverense boterhammen op in een plaatselijke herberg en bleven er nog even rusten.

In de loop van de namiddag nam de drukte op de weg toe, ofschoon we een departementale weg volgden. De hele namiddag reden we naarstig door naar het mooie Montreuil, waar het bijzonder druk was. We verbreedden er met een jeugdige bende uit Veurne, aangevoerd door seminarist Bernard Nollet die jaren later leraar 3de latijnse klas aan het Oostendse college zal worden. Wij hadden allen dorst ingevolge het mooie weer en de geleverde inspanningen. Dus zochten wij een taverne op en bestelden allen een deugddoende kop koffie. Onze ontgoocheling was evenwel groot

toen de ober heel kleine kopjes dampende en raar gekleurde koffie serveerde. Naar het schijnt was het in heel Frankrijk de gewoonte dergelijke koffie te drinken, hetgeen wij toch niet geapprecieerd hebben.

Vanaf Montreuil namen we de nationale nr 1 naar Abbeville aan de Somme. Wij dachten dat het verstandig was de Somme te kunnen bereiken, want de Duitsers zouden het toch moeilijk hebben om die waterloop over te steken. In de nabijheid van Abbeville vonden wij onderkomen in een klein maar verlaten werkmanshuisje. De vloeren waren er belegd met strobalen, dus scheen ons dat een uitstekende gelegenheid om er de nacht door te brengen na zo'n lange tocht. Buiten op straat vóór het huisje aten wij wat nog restte van 's middags. Onze fietsen stalden wij veiligheidshalve economisch binnen de kleine ruimte van een stalletje. Omstreeks 21 uur legden wij ons te ruste op ons strobed en hoopten op een verkwikkende nachtrust. Maar diezelfde zaterdag nog omstreeks 23 uur werd plots zwaar op de huisdeur gebonkt en een daverende stem riep de slapers toe ; "Levez-vous, les Boches sont là!" Verschrikt sprongen wij allen recht, openden de voordeur en keken in het gelaat van een Franse officier die ons beval onmiddellijk te vertrekken. Vierklauwens grepen wij onze weinige spullen bij elkaar, pakten alles behoorlijk in, bonden het op de bagagedragers en sprongen hals-over-kop op onze fietsen. We laveerden door een eindeloze stroom vluchtelingen : volgepropte boerenkarren, stootkarren en kruiwagens, tot barstens toe geladen auto's en voertuigen van alle slag en soort, pelotons soldaten, drommen fietsers, knallende motorvoertuigen, voetgangers van alle leeftijden, runderen en schapen ... Werkelijk een lamentabele exodus. En dit alles bij nachtelijk duisternis. Noch straatlantarens, noch fietslampen, noch autolichten mochten branden omwille van het gevaar door vijandelijke vliegtuigen ontdekt te worden.

Gelukkig hadden Pierre Goubau en nog een paar vooruitziende geesten van onze groep vóór het slapengaan een Franse wegenkaart bestudeerd en opgemerkt dat onze derde rit diende de richting Rouen te volgen ten einde aldus de Seine te bereiken en over te steken. Dus laveerden wij in deze richting. Omdat wij in het nachtelijk duister elkaar niet zouden verliezen, moesten wij dicht bij elkaar fietsen, niet te vlug rijden en elkaar zo goed als mogelijk in het oog houden. Omstreeks middernacht werden wij plots tot stilstand gebracht door een colonne achteruittrekkende Franse soldaten. Zij plantten hun revolvers gevaarlijk op onze borst, want wij werden voor Duitse spionnen aangezien. Wij hadden nauwelijks de tijd om een akte van berouw te verwekken, zo ontzettend snel reageerde het Franse leger. Het werd bepaald benauwelijk toen een plaatselijke boer verklaarde ons als parachutisten te hebben zien nederdalen, en van ons het woord "Ja" te hebben opgevangen. Tenslotte kwam alles voor mekaar, maar het heeft geen haar gescheeld.

Wij besloten voortaan onder elkaar Frans te spreken om geen kwaad vermoeden meer te kunnen opwekken. Iedereen van onze groep kreeg een vast nummer toebedeeld opdat wij onderweg elkaar niet zouden verliezen. Heel gezapig maar fel onder de indruk van wat ons overkomen was, zetten we onze gevaarlijke tocht verder. Zondag 19 mei brak aan. Af en toe klonk van onze kopman Roland Roose het bevel : "Numérotez-vous : un!" En daarop volgde : "deux, trois, ...tot en met quatorze". Die nacht doorkruisten we Blangy, daarna Neufchâtel, volgden dan de departementale route naar Forges-les-eaux en zo verder via Argueil naar Lyons. Het probleem was de brug over de Seine te vinden te Pont de l'Arche. Maar moeilijk was het niet, want alle verkeer verliep in die richting. Engelse soldaten poogden er te zorgen voor goede orde en vlot verloop, maar de massa vluchtelingen was daar zo enorm dat het stropste. Geduldig wachtten wij in de file en de Engelsen kalmeerden ons met het woord "tout de suite" dat ze op z'n Engels uitspraken als "to-the-swiete". Precies om 6 uur 's morgens reden wij de brug over en waanden wij ons gered. Maar nog was de miserie niet ten einde. Het begon te regenen zodat wij een schuiloord moesten opzoeken. Na een tiental kilometer rijden zagen wij een grote hoeve met een open hangaar. Dit leek ons een ideale schuilplaats en wij bleven er de hele zondag slapen in het droge. Wel kregen wij van de eigenaars elk een ruime schotel warme pap en brood om de inwendige mens te versterken.

De volgende dag, maandag 20 mei, bleven wij rusten op die hoeve en wat nakaarten over wat was voorgevallen. Maar het leek beter de toekomst in het oog te houden. Besloten werd eerst gezamenlijk in een beek onze was te doen, want veel onderbroeken en hemden hadden wij niet mee. Met behulp van onze toiletzeep slaagden wij erin te bewijzen dat wij proper ondergoed en nette hemden op prijs stelden. Maar insmeren, wrijven, spoelen en uitwringen verliep bij iedereen niet even vlot. Iemand van ons vond wassen in een beek niet echt boeiend en tevens beulenwerk. Van zodra hij zijn werk had opgeknapt begon hij te dansen en te "godferen" van contentement. Iedereen proestte het uit, seminaristen inclusief. In de namiddag zochten wij in de omliggende dorpen bakkerijen op en slaagden erin een behoorlijke reserve aan brood aan te leggen. Wie is de patroon van de vooruitziende jongelingen?, vroegen wij ons af. Maar één van onze groep, nl. André Mahieu, verdween die namiddag met zijn fiets en bagage. Toch is alles voor hem goed afgelopen, zoals ik naderhand in Oostende zal kunnen vaststellen.

Dinsdag 21 mei vertrokken wij met z'n dertien naar Chartres, hetgeen niet noodzakelijkerwijs een ongeluksgetal is. Wel waren de weergoden ons die dag minder gunstig gezind, in die zin dat de zon niet van de partij was. De wind waaide hevig in zuidelijke richting. Er was bijna geen verkeer op de nationale route N 154 naar Evreux. Het was aangenaam rijden met een felle wind in de rug, de vrijheid tegemoet, want het gevaar voor Duitse troepen scheen voorlopig geweken, vermits zij de Noordzee hadden bereikt en in de richting van Duinkerke marcheerden. Wij waren allen in prima conditie, en zongen nu en dan eens van "Mietje Katoen komt morgennoen en wij zullen een pintje drinken". Ook het loze vissertje was af en toe van de partij. Gelukkig hadden wij voldoende broden mee, want onderweg waren de meeste bakkerijen gesloten of er stonden veel kopers in files aan te schuiven. Van Evreux reden wij naar Dreux, steeds "le vent en poupe", om tenslotte in Chartres halt te houden aan de beroemde kathedraal. We zetten onze fietsen zorgvuldig vooraan tegen de rechtergevel en als geïnteresseerde toeristen bezochten wij de Notre-Dame, Frankrijks mooiste gotische kathedraal. Gedurende anderhalf uur wandelden wij erin rond, spoelden onze ogen en werden overbluft door het fraaie van het kunsthistorisch beeldhouwwerk. Ook de intense kleuren van de diverse roosvensters hebben mij getroffen.

Schijnbaar hebben wij in Chartres geen moeite gehad om logies te vinden, al ben ik na ruim 64 jaren vergeten waar ik precies geslapen heb. Waarvoor excuus.

DRIE DAGEN EN NACHTEN IN HET FIERE ORLEANS

Het stond in de sterren geschreven dat wij met onze groep enkele dagen in Orléans zouden verblijven. Die stad is immers een bisschopsstad en is voorzien van een seminarie. De seminaristen met ons op de vlucht zouden daar immers gemakkelijk enkele dagen onderdak krijgen. Woensdag 22 mei fietsten wij rechtstreeks via de nationale N 154 van Chartres naar het 73 km zuidelijker gelegen Orléans. Reeds halverwege de namiddag reden wij door het grandiose centrum van die stad naar het dichtbij gelegen seminarie. We belden aan, werden er allen vriendelijk binnengelaten en naar een ruime speelplaats gebracht, waar een honderdtal Franse seminaristen in priesterkledij rondwandelden met een gebedenboek in de handen, wellicht mediterend. De seminaristen van onze groep werden bij de superior gebracht. Na een uitvoerig gesprek mochten zij op het seminarie voorlopig blijven, lessen en geestelijke oefeningen volgen, eten en slapen. Maar wat met de leken binnen onze groep? De superior liet zijn goed hart spreken : hij zou zorgen voor onderdak bij bevriende goedgehartige mensen uit de buurt en van maaltijden konden zij gratis genieten in het nabije Centre d'Accueil. Pierre Goubau, Jan Felix, mijn broer André en ikzelf waren opgetogen en de zon brak door de wolken.

Uiteindelijk zijn wij allen gedurende drie dagen in Orléans gebleven. Met z'n vieren genoten wij van die prachtige stad gelegen op de rechteroever van de Loire, binnen een ring van brede boulevards. De brug van meer dan 300 meter lang en voorzien van 9 bogen was indrukwekkend. Elke dag wandelden wij door het centrum op de Place Martroi. We stapten voorbij het monument

van Jeanne d'Arc, herinnerend aan de redding door haar gerealiseerd bij de belegering door de Engelsen in 1428. Elke voormiddag waren wij aanwezig in de stampvolle kathedraal Ste-Croix tijdens een eucharistische dienst geleid door de bisschop, die de aanwezigen in zijn homilie tot gebed aanspoorde, ten einde de rampspoed over Frankrijk af te wenden. Het dreunend slotlied "Nous voulons Dieu" klinkt me nu nog in de oren na. Ook het prachtige Stadhuis imponeerde ons, alsook de mooie botanische tuin. Elke namiddag wipten wij even binnen in het seminarie ten einde het contact met onze landgenoten niet te verliezen. Zo verliepen heel rustig donderdag 23 mei en ook vrijdag 24 mei. Maar inmiddels hadden wij ontdekt dat Orléans ook een belangrijk spoorwegkruispunt was, voorzien van een groot station. En omdat wij vernomen hadden dat onze Belgische regering naar Limoges was uitgeweken, leek het vanzelfsprekend te zijn dat wij allen Orléans zouden verlaten en ons naar het 275 km verder gelegen Limoges zouden begeven. Pierre Goubau kwam op het idee informatie te gaan inwinnen in het station van Orléans en er de mogelijkheid te bespreken om per spoor die grote afstand te overbruggen. Het gesprek met de stationschef verliep vlot en leidde tot resultaat : zaterdag 25 mei om 14 uur zou een trein uit Orléans vertrekken. De Belgische mobiliseerbare vluchtelingen hadden recht op gratis vervoer. Joepie! Na contactname met onze seminaristen sloot Pierre Goubau in ons aller naam onmiddellijk een definitief akkoord af met de stationschef.

Met onze geladen fiets aan de hand stonden wij allen die zaterdag 25 mei even vóór 14 uur op het juiste spoor geduldig te wachten. Precies op tijd stoomde de lange trein het station binnen. Iedereen van ons nam de bagage van zijn fiets af, tilde zijn rijwiel tot binnen de bagagewagon, liep met zijn bagage naar de aangewezen reizigerswagon, vond er zijn plaats en we vertrokken. Het eerste uur verliep aangenaam, met kort gehouden babbeltjes en bewondering van het landschap door de ruiten heen. Evenwel na een uur tuffen begonnen de remmen plots hartverscheurend te piepen en de trein bleef ruim anderhalf uur koppig stilstaan. Wat gedaan? Kalm blijven, want de ruiten zakken en naar buiten kijken helpen niet. Dan maar een kaartspel bovengehaald. In die trein heb ik leren bridgen. Wel kon ik al gewone whist en kleurenwhist spelen, maar van bridge wist ik toen niets af. Roland Roose wist het in de Franse taal allemaal haarfijn uit te leggen, 't Ging van trèfle, pique, coeur et carreau naar sans atout. En van as, roi, dame et valet. Werkelijk een intelligent spel waarbij een goed geheugen vereist is.

Onze trein hield tijdens het verdere verloop van die reis nog diverse keren halt. Wellicht was dat nodig om andere treinen door te laten en ongelukken te vermijden. Het was tenslotte 23 uur als wij met slapers in de ogen en met een lege maag arriveerden in het station van de hoofdplaats van de Limousin. Gelukkig was er in het station een Centre d'Accueil ingericht en kregen wij er overvloedig drank en spijs. Tenslotte brachten wij de nacht door in de wachtzaal van het station.